

Drieëntwintigste Internationale Taalkunde-Olympiade

Boekarest (Roemenië), 26 juli – 2 augustus 2026

Opgave van de groepswedstrijd

Het Teotitlán del Valle Zapotec behoort tot de west-Tlacolula Valleï-Zapoteeks dialectcluster van de de Oto-Mangue-taalfamilie. Het wordt door ongeveer 5000 mensen gesproken in de dalen van Oaxaca, Mexico. In Teotitlán del Valle bestaat er een legende over **Kresěnsy** ‘Crescencio’, respectvol genoemd **dāKrésěnsy** ‘Don Crescencio’, een man uit de Sierra Norte, de bergketen juist ten noorden van Teotitlán del Valle. Hij kon veranderen in alles, waarvan hij de geest had veroverd, van een arend tot de wind zelf, en stal van rijke mensen om aan de armen te geven.

In Teotitlán del Valle Zapotec onderscheidt de toon van een klinker de betekenis (laag: ongemarkeerd; mid: $\bar{}$; hoog: $\acute{}$; stijgend: $\check{}$; dalend: $\hat{}$). Bijvoorbeeld, **bēll** ‘slang, vis’ heeft een lage toon, **bēll** ‘als’ heeft een midtoon, en **bēll** ‘hoeveel, hoeveel geld’ heeft een hoge toon. Klinkers worden ook door luchtstroom onderscheiden (normaal: ongemarkeerd; gedeeltelijk geblokkeerd: $\text{◌}̚$; volledig geblokkeerd: $\text{◌}̚$). De toon en luchtstroom van een klinker kunnen om diverse redenen veranderen, zoals de omliggende klanken of bepaalde processen. Bijvoorbeeld: het is moeilijk om een hoge toon te houden met beperkte luchtstroom, dus de toon wordt dalend. Er kan nog een voorbeeld worden gezien door de namen **Kresěnsy** en **dāKrésěnsy** te vergelijken.

△ **r** = *r* in *rat* voor sommige sprekers, of een korte rollende *r*. **rr** is een rollende *r*. **x** ≈ *sj* in *sjaal*. **xh** = Engels *s* in *vision*. **tx** = *tsj* in *Tsjechië*. **dx** = Engels *j* in *jam*. **y** = *j* in *jas*. **e** ≈ *ee* in *beer*. **ε** ≈ *e* in *bed*.

Map data ©2026 Google, INEGI

Deel I.

Deze sectie bevat een hervertelling van het verhaal van Don Crescencio door mevr. Guillermina Bautista Lorenzo, opgenomen en getranscribeerd door Hiroto Uchihara en Ambrocio Gutiérrez Lorenzo. In de vertaling stelt onderstreping van woorden of frasen nadruk voor. Voor zinnen met directe rede wordt de spreker (alleen in de vertaling) met haakjes aangeduid. In Teotitlán del Valle Zapotec geven komma's lange pauzes in de spraak aan en spaties korte pauzes in de spraak.

Het verhaal wordt gegeven op willekeurige volgorde op **pagina 3** en de vertaling ervan op chronologische volgorde op **pagina 4**. Het verhaal is in twee delen verdeeld. Het eerste deel van het verhaal komt overeen met vertalingen 1–17 of zinnen A–Q. Het tweede deel van het verhaal komt overeen met vertalingen 18–41 of zinnen AA–RR; maar zes van de vertalingen in het tweede deel van het verhaal hebben geen bijbehorende zinnen in Teotitlán del Valle Zapotec.

De zinnen in Teotitlán del Valle Zapotec bevatten meerdere leenwoorden, die met een schuingedrukt subscript worden aangeduid na de vertaling van elk leenwoord. Bijvoorbeeld, “rijk_{rico}” betekent dat het woord in het Teotitlán del Valle Zapotec dat overeenkomt met “rijk” geleend is van *rico*.

De volgende leenwoorden komen uit het Spaans:

• ‘ezel’ < <i>burro</i> ;	• ‘knecht’ < <i>mozo</i> ;	• ‘rijk’ < <i>rico</i> ;
• ‘zelfs, tot’ < <i>hasta</i> ;	• ‘arm’ < <i>pobre</i> ;	• ‘week’ < <i>semana</i> ;
• ‘uur, tijd’ < <i>hora</i> ;	• ‘aanleiding, doel’ < <i>razón</i> ;	• ‘winkel’ < <i>tienda</i> .

$\triangleleft$ $\left. \begin{array}{l} rr \text{ in het woord } burro \\ r \text{ in de woorden } razón, rico \end{array} \right\}$ is een rollende *r*. *r* in de woorden *hora*, *pobre* = *r* in *rat* voor sommige sprekers, of een korte rollende *r*. *c* = *k* in *koning*. *z* = *s* in *sok*. *h* wordt niet uitgesproken.

Het volgende leenwoord komt uit het Nahuatl: ‘mezcal’ < *mexcalli*.

$\triangleleft$ $x \approx sj$ in *sjaal*. *c* = *k* in *koning*.

Mezcal is een alcoholische drank gemaakt van de agaveplant.

Oaxaca is de hoofdstad van de staat van Oaxaca, Mexico.

- (a) Bepaal welke vertalingen 1–17 horen bij welke zinnen A–Q.
- (b) Bepaal welke vertalingen 18–41 horen bij welke zinnen AA–RR. Schrijf “n.v.t.” indien de bijbehorende zin ontbreekt.
- (c) Schrijf de zinnen in het Teotitlán del Valle Zapotec die horen bij de zes vertalingen waarvoor de zinnen ontbreken. Je mag de vertalingen in welke volgorde dan ook schrijven, maar je moet het nummer 18–41 aanduiden van de zin die je vertaalt.

△ Zinnen A–Q horen bij vertalingen 1–17.

- A. Gāxhbálūyān lādān xáridyε maskály.
- B. Gāxhgúnñi dāKrésěnsy, xhí txítô'n, xhí txítô'n maskálykán Llŵá'.
- C. Gāxhzé dāKrésěnsy nez Llŵá' zétā'wān máskálykī, zénēn dxmúsān txírúdxpúrrān.
- D. Gazūb xsilytε retyug dāKrésěnsy dūb térugwāyān.
- E. Gūlgúgwā dbúrr maskálykán. Gūlgúgwā lādúm maskálykán.
- F. Gullikā yúbyú, zilytε maskály rayápún, xhí txítô'nēn Llŵá'.
- G. Komnā'tē rizākān rûnyān zûynkī tûzyyān, gūdīlyān tâp mús gáknē lān.
- H. Kresěnsy bidyélān.
- I. Lē'n dāyn gáxyga logedxrē' gūbānyān.
- J. Lē'n teges rô'wtε rugwāyānén.
- K. Maskály batā'wān gáxhtxī'nga, txī'nga gūpān mēdy.
- L. Nā dūdxbā.
- M. Rrīkwte guk dāKrésěnsy kommaskály gulēn.
- N. Txianā tyóp xmán kánēn lādān, zilytε maskály ákábēdān.
- O. Txikytε gunñdān gūbāyn tébēnny nírak ryak bi.
- P. Zēky rûnyān gáxhribēn máskály.
- Q. Zittε mēdy gūpān, zittε mēdy gūpān.

△ Zinnen AA–RR, plus zes zinnen die ontbreken, horen bij vertalingen 18–41.

- AA. Bāgály nāin?
- BB. Gāxhgúrkī byāk dāKrésěnsy tebidun rô'wtε.
- CC. Gāxhwénēn dxmúsān tédyēnd rô'wtε tésīdān xígyénēdān.
- DD. Gūltū', gūltū'. Tiptε nā bídunkán.
- EE. Maskály bānyān téretā'wānén Llŵá'.
- FF. Nā'tē gū dūxpúrrun, nā'tē gū dūxpúrrun.
- GG. Rēky bákātsān txī'n xmēdyān.
- HH. Targū'ntū gūltū', targū'ntū gūltū'.
 - II. Txibazûyndān lê'n dyēnd rô'wtēkī, gāxhgúnñi dāKrésěnsy, gūlkā' rátε nirikāztū txírúgūlgúgwāin dūxpúrrun.
- JJ. TxigūkdāKrésěnsy bēngúl, lē'n dā:yn gūbānyān.
- KK. Txirútxiáruguyn kíxhān gáxhryākān bídun, tékēdtúrúđēddi xsón xúr ridyεñ lê'n dyēndkī.
- LL. Txī'n niribān dāKrésěnsykī rūtā'wān Llŵá'.
- MM. Xtxī'nīn rīgīzyān rīkā' dxmúsān.
- NN. Xtxī'nīn rúđēdān dbēnny prúb nirādxāgān txiázyén.
- OO. Zēky gūk xkālānyān.
- PP. Zēky rûnyān tékēdrīgīxhdyān rátε nirizyēn, komaxt nākāytε rak txiryākān bídun.
- QQ. Zittε mēdy rāpā', zittε mēdy rāpā', zyēntε bēnny zāk gáknē.
- RR. Zyēntε xīndēky yū' rē, gūlkā', gūlkā' rátε nitxíka dūxpúrrun, gūlkā'.

△ Vertalingen 1–17 horen bij zinnen A–Q.

(1) Lang geleden zeiden ze dat er een persoon leefde, die in staat is om in de wind te veranderen. (2) Hij leefde op de heuvel dicht bij dit dorp. (3) Hij heette Crescencio. (4) Don Crescencio werd heel rijk_{rico} omdat hij mezcal_{mexcalli} produceerde. (5) Hij verkocht mezcal_{mexcalli}, toen beetje bij beetje, beetje bij beetje had hij geld. (6) Hij had veel geld. Hij had veel geld. (7) Heel vroeg 's ochtends gaat Don Crescencio agave snijden om [het] te koken. (8) Hij kookt het in een heel grote pan. (9) Hij doet [het] zo, toen produceert hij mezcal_{mexcalli}. (10) Omdat hij het gevoel heeft dat dat (voorgenoemde) werk alleen doen heel zwaar is, zocht hij vier knechten_{mozo} die hem konden helpen. (11) Toen leerde hij hun hoe men mezcal_{mexcalli} produceert. (12) Nadat hij hen twee weken_{semana} aan het meebrengen was, waren zij al veel mezcal_{mexcalli} aan het produceren. (13) Toen zei Don Crescencio, “Morgen kunnen wij gaan verkopen. Morgen kunnen wij die (dichtbij) mezcal_{mexcalli} in Oaxaca gaan verkopen.” (14) (Knecht) “Jij hebt gelijk. Wij hebben veel mezcal_{mexcalli}. Morgen kunnen wij hem in Oaxaca gaan verkopen.” (15) (Don Crescencio) “Laad de ezels_{burro} met die (dichtbij) mezcal_{mexcalli}. Laad hen met die (dichtbij) mezcal_{mexcalli}.” (16) Toen was Don Crescencio naar Oaxaca aan het gaan om die (voorgenoemde) mezcal_{mexcalli} te verkopen, hij was aan het gaan om zijn knechten_{mozo} en zijn ezels_{burro} mee te brengen. (17) Nou, [dat] is het verhaal.

△ Vertalingen 18–41 horen bij zinnen AA–RR, plus zes zinnen die ontbreken.

(18) Wanneer hij in Oaxaca aankwam, toen verkocht hij die (voorgenoemde) mezcal_{mexcalli}. (19) Toen bracht hij zijn knechten_{mozo} naar een heel grote winkel_{tienda} zodat zij konden kopen wat zij konden terugbrengen. (20) Wanneer zij binnen die (voorgenoemde) heel grote winkel_{tienda} aankwamen, toen zei Don Crescencio, “Neem alles mee wat jullie willen, en laad het op onze ezels_{burro}.” (21) (Knechten) “Er zijn hier veel dingen. Neem mee. Neem alles mee wat onze ezels_{burro} kunnen vasthouden. Neem mee.” (22) (Knechten) “Onze ezels_{burro} kunnen heel zwaar dragen. Onze ezels_{burro} kunnen heel zwaar dragen.” (23) (Don Crescencio) “Hoeveel kost het?” (24) Toen, op dat (voorgenoemde) moment_{hora}, veranderde Don Crescencio in een heel grote wervelwind. (25) Hij veranderde in een heel grote wervelwind in die (voorgenoemde) winkel_{tienda}. (26) Hij doet [het] zo, zodat hij niet betaalt voor alles wat hij koopt, omdat het zelfs_{hasta} heel donker wordt wanneer hij in de wervelwind verandert. (27) (Don Crescencio) “Snel, laten we gaan. Snel, laten we gaan.” (28) (Knechten) “Laten we gaan. Laten we gaan. Die (dichtbij) wervelwind is heel sterk.” (29) Een klein beetje van wat die (voorgenoemde) Don Crescencio steelt verkoopt hij in Oaxaca. (30) Hij verdeelt een beetje meer, [wat] zijn knechten_{mozo} meenemen. (31) Hij geeft een beetje meer aan de arme_{pobre} mensen die hij ontmoet wanneer hij al aan het terugkomen was. (32) Zo was zijn leven. (33) Zo was het leven van Don Crescencio. (34) Hij maakte mezcal_{mexcalli} zodat hij hem in Oaxaca gaat verkopen. (35) Hij gaat daarheen om dingen mee te nemen die hij kan terugbrengen. (36) En wanneer hij op het punt staat te betalen, toen verandert hij in de wervelwind zodat niemand het merkt (lett. rede_{razón} geeft) hoe laat_{hora} hij uit die (voorgenoemde) winkel_{tienda} vertrekt. (37) (Don Crescencio) “Ik heb veel geld. Ik heb veel geld. Ik zal in staat zijn om veel mensen te helpen.” (38) (Knecht) “Don Crescencio heeft veel geld.” (39) Wanneer Don Crescencio een oude man werd, leefde hij op de heuvel. (40) Hij verborg daar een deel van zijn geld. (41) Ze zeggen dat hij een beetje meer in dit dorp verborg.

Deel II.

Deze sectie bevat een hervertelling van het verhaal van Don Crescencio door Ana González Gutiérrez, opgenomen door Angela Hou (maker van de opgave) en Gabriel Swai. Zij waren allebei buitenlanders, daarom sluit het woord “ons” de luisteraars uit. Maar het verhaal is wat informeler, omdat zij al Ana kenden op het moment van opname.

Het verhaal wordt gegeven op chronologische volgorde, maar de vertalingen zijn op willekeurige volgorde. Sommige vertalingen ontbreken. Bovendien ontbreken de onderstrepingen in de vertalingen die nadruk voorstellen.

De volgende leenwoorden komen uit het Spaans: ‘centavo, cent, geld’ < *centavo*; ‘manier’ < *modo*; ‘maar’ < *pero*. Een centavo is een soort laagwaardig muntgeld, vergelijkbaar met een cent.

- (d) Bepaal welke vertalingen 1–11 horen bij welke zinnen A–F. Schrijf “n.v.t.” indien de bijbehorende vertaling ontbreekt.
- (e) Bepaal welk woord of frase in vertalingen A–F onderstreept moet worden. Indien er geen benadrukt woord of frase staat in de vertaling, schrijf “n.v.t.”.
- (f) Schrijf de vertalingen die horen bij de vijf zinnen waarvoor de vertalingen ontbreken. Als een woord of frase benadrukt is, onderstreep het. Je mag de vertalingen in welke volgorde dan ook schrijven, maar je moet het nummer 1–11 aanduiden van de zin die je vertaalt.

(1) Binnyetrê', nā, rinnīdān lān Krēsēnsy. (2) Lān nān tébinnyet, rāknēn bēnny prub. (3) Txíázēdān yū' rē rikīnān sēntāb. (4) Per lān kēdráxhyēldyān témudx kanáknēn dūsō'n. (5) Lān ná txyākān bí, dyēkān bīsyē. (6) Āx zéky ná nírīnnyān lódūsō'n nírīxhī' sēntāb. (7) Āx zéky ná níbēllryākān bí. (8) Āx térākān sēntābkī lōdān tērudēdānén dūsā' prūbūn. (9) Dūsō'n nírākīn tēsēntāb kannāb bēllrākxhūdān bēll. (10) Lān gyēbā, gyēn ráknēn dūsā' prūbūn. (11) Āx zéky ná tēdīdx xtē binnyetrê' nigūknē dūgālbāyn xtē dūsō'n nírīkīn dūnūn.

- A. En zo was degene die aan onze gemeenschap zegt dat het geld_{centavo} wordt verkregen (lett. uitgeperst).
- B. Maar_{pero} hij vindt geen middel_{modo} waarmee hij onze gemeenschap zou helpen.
- C. Ongeacht hoeveel geld onze gemeenschap, die maar een cent_{centavo} verdient, aan het vragen was, als zij ziek zijn...
- D. Er is deze iemand... ze zeggen dat hij Crescencio heet.
- E. Wanneer hij al aan het komen was om hier te blijven, is geld_{centavo} vereist.
- F. ... en zodat hij dat (voorgenoemde) geld_{centavo} voor hen verdient, zodat hij het aan onze arme_{pobre} gemeenschap geeft.

Deel III.

Deze sectie bevat een gedeeltelijk beeld van de verbale morfologie van Teotitlán del Valle Zapotec. Een aantal werkwoorden worden in drie vormen gegeven: een basisvorm zonder onderwerp, en twee bijkomende vormen, waar de onderwerpen 1e persoon enkelvoud en 3e persoon enkelvoud zijn. Voor het gemak worden de voorvoegsels in de basisvorm gescheiden van de werkwoordwortel met koppeltokens (-). Sommige vormen hebben een hoge toon boven het koppelteken (ˈ) om aan te duiden dat een voorafgaande voorvoegsel ervoor zorgt dat de volgende klinker een hoge toon krijgt. Een nulmarker (Ø) wordt gebruikt om aan te duiden dat er een betekenis wordt toegevoegd zonder bijkomende klanken. De betekenissen van de vormen waar het onderwerp in de 1e persoon ev. staat, worden op willekeurige volgorde gegeven. De afkorting *x* vervangt iets, iemand of ergens.

	basisvorm	1e persoon ev.v	3e persoon ev.v	Betekenis van 1e persoon ev.
1.	b-a-dxāg	badxāgá	badxāgān	A. ik kocht <i>x</i> (grondig)
2.	b-a-txa	batxâ	bātxān	B. ik kan/kon honger hebben
3.	bi-dxiby	bidxībya	bidxībyān	C. ik kan/kon <i>x</i> vullen
4.	bi-dyε	bidyē	bidyēn	D. ik kan/kon springen
5.	g-a'-dxāg	gadxāgá	gadxāgān	E. ik kan/kon <i>x</i> verlaten
6.	g-u-sēd	gusēda	gusēdān	F. ik kan/kon <i>x</i> ontmoeten
7.	g-u'-txa	gutxâ	gutxān	G. ik kan/kon <i>x</i> studeren
8.	gu-bix	gubixa	gubīxān	H. ik vulde <i>x</i> (grondig)
9.	gu-gizh	gugīzha	gugīzhān	I. ik vul <i>x</i> (gewoonlijk)
10.	gu-llyān	gūllyāná	gūllyānán	J. ik schrik (gewoonlijk)
11.	gu-tyes	gutyésá	gutyésān	K. ik schrok (grondig)
12.	gu-zī	guzyě	gūzyēn	L. ik sprong (grondig)
13.	r-a-dxāg	radxāgá	radxāgān	M. ik verliet <i>x</i> (grondig)
14.	r-u-sēd	rusēda	rusēdān	N. ik leef (gewoonlijk)
15.	r-u-txa	rutxâ	rūtxān	O. ik ontmoet <i>x</i> (gewoonlijk)
16.	ri-bāyn	rībānyá	rībānyān	P. ik ontmoette <i>x</i> (grondig)
17.	ri-dxiby	ridxībya	ridxībyān	Q. ik betaalde voor <i>x</i> (grondig)
18.	Ø'-dyε	dyē	dyēn	R. ik studeer <i>x</i> (gewoonlijk)
19.	Ø'-llyān	llyāná	llyānán	S. ik had (grondig) honger
20.	Ø'-tyes	tyésá	tyésān	T. ik werd (grondig) omgekeerd

- (g) Bepaal welke sets werkwoordsvormen 1–20 horen bij welke betekenissen in de 1e persoon ev. A–T.

Hieronder staan, op willekeurige volgorde, twee sets werkwoordsvormen waarvan de betekenissen in de 1e persoon ev., ‘ik wacht (gewoonlijk)’ en ‘ik zit (gewoonlijk) in een situatie’ zijn. Zoals hierboven aangetoond ondergaan bepaalde werkwoorden, inclusief precies één van onderstaande werkwoorden, bijkomende veranderingen als het onderwerp 1e persoon ev. is, afhankelijk van de betekenis van het werkwoord.

basisvorm	1e persoon ev.v	3e persoon ev.v
ri-bēz	ribēzá	rībēzán
ri-bēz	ribēzá	rībēzán

- (h) Bepaal welke set hoort bij welke betekenis. Leg uit hoe de vormen in de 1e persoon ev. worden afgeleid en waarom zij van elkaar verschillen.
- (i) Schrijf de werkwoordsvormen in het Teotitlán del Valle Zapotec met 21–30 als vertalingen.

21. hij kan/kon schrikken
22. hij kan/kon leven
23. hij springt (gewoonlijk)
24. hij studeerde x (grondig)
25. ik heb (gewoonlijk) honger
26. ik kan/kon worden omgekeerd
27. ik kan/kon schrikken
28. ik kan/kon leven
29. ik spring (gewoonlijk)
30. ik studeerde x (grondig)

- (j) Schrijf de zinnen in het Teotitlán del Valle Zapotec met 31–35 als vertalingen. Indien er meerdere manieren zijn om een woord of frase te vertalen, gebruik de formelere versie uit Deel I.

31. Lang geleden leefde ik in het noorden, toen kwam ik in dit dorp aan.
32. Nadat ik de arenden en slangen dicht bij dat (voorgenoemde) dorp ontmoette, kon ik in hen veranderen.
33. Maar wanneer ik [het] zo doe, wil ik alles wat zij willen.
34. Wanneer de zon opkomt, steel ik in het westen het geld van de rijke mensen.
35. En wanneer de zon ondergaat, verberg ik me het in het oosten zodat mijn gemeenschap kan leven.

—Angela Hou, Nina Stadermann

Redactie: Samuel Ahmed, Ákos Blaskovics, Mihai-Alexandru Bratu, Aida Davletova, Ivan Derzhanski (technisch redacteur), Ana Meta Dolinar, Dmitry Gerasimov, Ksenia Gilyarova, Stanislav Gurevich, Angela Hou, Boris Iomdin, Bruno L’Astorina, Dan-Mircea Mirea (hoofdredacteur), Andrey Nikulin, Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Alexander Piperski, Maria Rubinstein, Kazune Sato, Milena Veneva, Elysia Warner.

Nederlandse tekst: Samuel Ahmed (nagekeken door: Michiel Ris, Marc Stoop).

Succes!

Drieëntwintigste Internationale Taalkunde-Olympiade

Boekarest (Roemenië), 26 juli – 2 augustus 2026

Antwoordblad: Team _____

(a)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	

(b)

18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.
34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.

(c) Je mag de vertalingen in welke volgorde dan ook schrijven, maar je moet het nummer 18–41 aanduiden van de zin die je vertaalt.

_____.

_____.

_____.

_____.

_____.

_____.

(d)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----

(e)

A.	B.	C.
D.	E.	F.

Antwoordblad: **Team** _____

- (f) Je mag de vertalingen in welke volgorde dan ook schrijven, maar je moet het nummer 1–11 aanduiden van de zin die je vertaalt.

_____. _____

_____. _____

_____. _____

_____. _____

_____. _____

(g)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.

- (h) Bepaal welke set hoort bij welke betekenis. Leg uit hoe de vormen in de 1e persoon ev. worden afgeleid en waarom zij van elkaar verschillen.

(i)

21.	22.	23.	24.	25.
26.	27.	28.	29.	30.

- (j) 31. _____
32. _____
33. _____
34. _____
35. _____

⚠ Bij de antwoorden hoeft geen extra toelichting te worden gegeven en die wordt ook niet beoordeeld.